

WATERSCHAARSTE WEST-VLAANDEREN 2017

Inhoud

VERSLAG AANPAK

pagina 2

Samenvatting

Verantwoording

Aanleiding

Aanpak

Partners

Besluitvorming

Communicatie

EVALUATIE

pagina 19

Situering van de evaluatie

2 VERANTWOORDING

De droogteperiode tijdens het voorjaar van 2017 leidde tot een gecoördineerde aanpak in de provincie West-Vlaanderen. Om de gevolgen van de waterschaarste te beperken, installeerde ik in West-Vlaanderen een crisissamenwerking met de waterbeheerders en andere betrokken partners.

Een periode van droogte is niet uitzonderlijk. Een gecoördineerde benadering ervan is dat wel. Er was het signaal vanuit de Zuidijzerpolder dat de aanhoudende droogte de waterbevoorrading in het gedrang bracht in het IJzerbekken. Het betrokken polderbestuur gaf tegelijk aan geen politionele bevoegdheid te hebben om een verbod op waterinname uit de waterlopen in hun ambtsgebied te handhaven. Repressieve maatregelen in een beperkte regio werken watertoerisme in de hand naar andere regio's. Een afstemming tussen waterbeheerders leek me noodzakelijk. In het daaruit volgend crisissamenwerking engageerden we bijkomend inhoudelijke experts om, ondanks de onvoorspelbaarheid van heel wat indicatoren, zo verantwoord mogelijk te beslissen.

Deze nota integreert de ervaringen uit het gezamenlijke beslissingstraject. Iedere betrokken partner deelde de bevindingen over de droogteperiode en de gehanteerde aanpak. Er was geen blauwdruk voorhanden. Iedere waterbeheerder hanteert ook eigen standaarden in het peilbeheer van hun waterlopen. De droogteperiode in 2017 bleek daarom in vele opzichten een leermoment.

Het besluitvormingsproces in West-Vlaanderen kwam telkens tot stand in nauw overleg met alle waterbeheerders. Er was een hoge frequentie van crisissamenwerkingen. Het is hartverwarmend dat elke deelnemer aan het overleg zich, ook tijdens verlofperiodes, heel flexibel opstelde en een bijdrage leverde tot de besluitvorming. De impact van de genomen maatregelen is op het moment van deze evaluatienota nog niet becijferd. Wel is er de vaststelling van een groeiend bewustzijn tot rationeel watergebruik. Ik ben er van overtuigd dat deze evaluatienota alvast zuurstof geeft aan de ontwikkeling van een droogteplan op Vlaams niveau.

Afstemming, overleg, vergaderen,... Het zijn in de ambtenarij termen die doorgaans een negatieve lading genieten. In de aanpak van de waterschaarste heb ik in West-Vlaanderen net het tegendeel ervaren. Er was telkens op heel korte termijn eensgezindheid en efficiënte besluitvorming. Daadkracht zit vervat in het DNA van de West-Vlaming. Ik apprecieer dan ook heel sterk het engagement en de bijdrage van de betrokken partners. Ze zorgen er samen voor dat deze evaluatienota inspiratie vormt voor een duurzaam waterbeleid.

Carl Decaluwé
Gouverneur van West-Vlaanderen

3 AANLEIDING

Het bestuur van de Zuidijzerpolder vroeg op 13 juni 2017 ondersteuning aan de gouverneur om de gevolgen van de droogte in het IJzerbekken te beperken.

Er is een tapvergunning nodig om als landbouwer water aan de beek te onttrekken voor irrigatie. Het bestuur van de Zuidijzerpolder trok voor hun ambtsgebied alle tapvergunningen in, maar beschikt niet over handhavingsbevoegdheid. Het komt de gemeenten toe een politiereglement uit te vaardigen en toezicht te voorzien. De droogteproblematiek heeft echter impact op een ruimer gebied dan de Zuidijzerpolder. Het verbod om water te capteren in de beken van de Zuidijzerpolder leidde tot watertoerisme of het massaal

4.5 OVERLEG 5 JULI 2017

- De politiebepsluiten over captatieverbod in IJzerbekken, Bekken Brugse Polders en Leiebekken blijven van kracht. Ook het besluit, op vraag van de minister, om gebruik drinkwater te beperken voor niet noodzakelijke doeleinden, blijft gelden. Einddatum voor deze besluiten is 14 juli 2017;
- Provincie West-Vlaanderen neemt contact op met eigenaar Senesael voor openstellen private put in Roksem en werkt procedure uit samen met Middenkustpolder. Bij goedkeuring vaardigt de gouverneur een politiebepsluit uit, naar analogie met aftappen water uit put op site Suikerfabriek Veurne.
- INAGRO stelt richtlijnen ter beschikking met een overzicht welke geleidbaarheid voor welke teelten aangewezen is.
- VMM formuleert een voorstel aan de waterbeheerders voor een gecentraliseerd beheer van gegevens over de saliniteit van de waterlopen.
- INAGRO kijkt informatie na over de eventuele relatie tussen bodemstructuren en plantengroei.
- De gouverneur geeft feedback aan de politiediensten over de vervolgfafspraken en vraagt een update van de vaststellingen tegen het volgende overleg

4.6 OVERLEG 13 JULI 2017

- De politiebepsluiten over captatieverbod in IJzerbekken, Bekken Brugse Polders en Leiebekken worden verlengd met 14 dagen, tot 28 juli 2017. In de communicatie over de verlenging van deze politiebepsluiten is bijkomende aandacht voor de verhoogde saliniteit van het water en het advies om steeds de kwaliteit van het water te laten meten via de waterbeheerder.
- Het captatieverbod in gans West-Vlaanderen voor recreatieve doeleinden wordt ook verlengd met 14 dagen, tot 28 juli 2017.
- Het verbod om drinkwater te gebruiken voor niet-noodzakelijke doeleinden wordt niet verlengd. De communicatie over de opheffing gaat gepaard met een warme oproep om blijvend spaarzaam met water om te springen.

4.7 OVERLEG 25 JULI 2017

- De politiebepsluiten over captatieverbod in IJzerbekken, Bekken Brugse Polders en Leiebekken worden verlengd tot 18 augustus 2017. Het captatieverbod in gans West-Vlaanderen voor recreatieve doeleinden wordt ook verlengd met drie weken, tot 18 augustus 2017.
- VMM is vanuit het Bekkenssecretariaat IJzer/Brugse Polders vragende partij om de evolutie van saliniteit verder op te volgen en vraagt de andere waterbeheerders de beschikbare gegevens over te maken.
- W&Z zal opnieuw dagelijks schutten aan de Veurnesluis (Nieuwpoort) en Gravensluis (Nieuwpoort) bij laagwater, onder voorwaarde dat er geen negatieve evolutie is van de waterkwaliteit. De Middenkustpolder meet de waterkwaliteit en geeft door aan VMM.
- De Haven Oostende wordt als bijkomende deelnemer naar het volgend overleg uitgenodigd.
- De gouverneur vraagt aan elke partner om de ervaringen in de aanpak van de waterschaarste te inventariseren en door te geven tegen 1 september 2017. Nadien volgt een evaluatievergadering.

4.8 OVERLEG 16 AUGUSTUS 2017

- De geldende captatieverboden lopen af op 18 augustus 2017 en worden niet verlengd.

////////////////////////////////////

- Enkel Voor Polder De Moeren en De Blankaart vaardigt de gouverneur nog een captatieverbod uit tot en met 31 augustus. Om te beslissen tot verlenging van deze politiebepalingen polst de gouverneur eind augustus bij de betrokken waterbeheerders naar een stand van zaken.
- Gelet op de huidige situatie en de weersvoorspellingen is er voorlopig geen nieuw opvolgings(crisis)overleg. Het volgende overleg is ineens een evaluatiemoment en vindt plaats op dinsdag 26 september om 12u30 in de ambtswoning van de gouverneur.
- Om de evaluatie van de aanpak van de waterschaarste voor te bereiden, bezorgt elke partner zijn bevindingen tegen eind augustus aan Chris Marey.
- W&Z voert (opnieuw) een normaal schutbedrijf in op de zoutsluizen.

4.9 OVERLEG 26 SEPTEMBER 2017

- De actielijst met voorgestelde maatregelen wordt door de gouverneur aangevuld vanuit de gedachtewisseling tijdens het evaluatieoverleg.
- Het evaluatierapport, dat volgt uit de gedachtewisseling tijdens het overleg, wordt eind september door de gouverneur bezorgd aan de Vlaamse Regering en alle betrokken partners

5 PARTNERS

De volgende partners zijn actief betrokken in de aanpak van de waterschaarste in West-Vlaanderen in 2017:

5.1 WATERBEHEERDERS

Waterbeheerder	Type waterloop
Waterwegen en Zeekanaal nv	Bevaarbaar
Vlaamse MilieuMaatschappij, afdeling onbevaarbare waterlopen	Onbevaarbaar, categorie 1
Provincie West-Vlaanderen	Onbevaarbaar, categorie 2
Polder De Moeren	Onbevaarbaar, categorie 2
Polder Noordwatering Veurne	Onbevaarbaar, categorie 2
Zuidijzerpolder	Onbevaarbaar, categorie 2
Middenkustpolder	Onbevaarbaar, categorie 2
Nieuwe Polder van Blankenberge	Onbevaarbaar, categorie 2
Polder Bethoostersche Broecken	Onbevaarbaar, categorie 2
Oostkustpolder	Onbevaarbaar, categorie 2

5.2 DRINKWATERPRODUCENTEN

AGSO Knokke-Heist
De Watergroep
IWVA
Farys

6.1 CAPTATIEVERBOD WATERLOPEN IJZERBEKKEN

- 16 juni 2017 Captatieverbod voor beregening uit de waterlopen van het IJzerbekken, gelegen in het gebied van Polder Bethoostersche Broecken, Polder De Moeren, Polder Noordwatering Veurne en Zuidijzerpolder voor een periode van 14 dagen.
- 19 juni 2017 Uitbreiding captatieverbod met het gebied van de Middenkustpolder tot het ganse IJzerbekken, geldig voor een periode van 14 dagen
- 3 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 14 juli 2017
- 13 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 28 juli 2017
- 28 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 18 augustus 2017
- 18 augustus 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 13 augustus 2017 enkel voor Polder De Moeren en De Blankaart.

6.2 CAPTATIEVERBOD WATERLOPEN BEKKEN BRUGSE POLDERS

- 21 juni 2017 Captatieverbod voor beregening uit de onbevaarbare waterlopen van het Bekken van de Brugse Polders, in de gemeenten Oostkamp, Wingene, Beernem, Torhout en Zedelgem en het deelbekken van de Poekebeek in de gemeenten Ruiselede en Tielt voor een periode van 14 dagen
- 3 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 14 juli 2017
- 13 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 28 juli 2017
- 28 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 18 augustus 2017

6.3 CAPTATIEVERBOD WATERLOPEN LEIEBEKKEN

- 21 juni 2017 Captatieverbod voor beregening uit de onbevaarbare waterlopen van het Leiebekken voor een periode van 14 dagen
- 3 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 14 juli 2017
- 13 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 28 juli 2017
- 28 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 18 augustus 2017

6.4 CAPTATIEVERBOD RECREATIEVE DOELEINDEN WEST-VLAANDEREN

- 19 juni 2017 Captatieverbod voor beregening uit alle waterlopen in de provincie West-Vlaanderen voor recreatieve doeleinden voor een periode van 14 dagen.
- 3 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 14 juli 2017
- 13 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 28 juli 2017
- 28 juli 2017 Verlenging captatieverbod tot en met 18 augustus 2017

6.5 VERBOD GEBRUIK DRINKWATER BEPAALDE DOELEINDEN WESTVLAANDEREN

- 21 juni 2017 Verbod gebruik water uit publieke drinkwaternet voor afspritzen voertuigen, vullen zwembaden, reinigen straten, besproeien velden en tuinen of voor doeleinden die niet noodzakelijk zijn voor het personeel, productieproces of de bedrijfsactiviteiten
- 3 juli 2017 Verlenging verbod tot en met 14 juli 2017
- 13 juli 2017 Opheffing verbod vanaf zaterdag 15 juli 2017 0:00u.

7 COMMUNICATIE

Er is een provinciaal informatiepunt beschikbaar gesteld op 19 juni 2017 via www.westvlaanderen.be/waterschaarste. De bezoeker van de website vindt er een overzicht van de beperkende maatregelen, inclusief de bijkomende besluiten van lokale besturen en modelovereenkomsten voor afname uit alternatieve waterbronnen: private waterputten en effluent uit rioolwaterzuiveringsinstallaties bij Aquafin. Na lancering van het infopunt waren er de eerste dag al 2371 bezoekers.

De besluitvorming is telkens verspreid aan de gemeenten en de betrokken toezichthouders (politie, Natuurinspectie, Milieu-inspectie). Communicatie over de besluitvorming verliep via persberichten, die hieronder zijn gebundeld.

Het streven naar eenduidige communicatie bleek een belangrijke uitdaging. Elke neerslagperiode, hoe beperkt ook, leidde bij velen tot de perceptie dat een verbod op captatie van water uit waterlopen niet meer noodzakelijk was. West-Vlaanderen kreeg op Vlaams niveau het minst neerslag in juni 2017. De aankondiging van de opheffing van het Vlaams verbod om drinkwater te gebruiken en nadien de beslissing tot verlenging ervan (enkel) in West-Vlaanderen miste slagkracht. De melding eind juni 2017 dat de droogte niet erkend zou worden als landbouwramp zorgde voor nervositeit bij de landbouwers en een toename in overtredingen van de captatieverboden. Na bijkomende analyse door het KMI volgde een rechtzetting op 18 juli en de aankondiging dat voor quasi gans West-Vlaanderen de procedure tot erkenning van de droogte als landbouwramp is opgestart.

7.1 16 JUNI 2017 – GOUVERNEUR ROEPT OP TOT SPAARZAAM WATERGEBRUIK

De aanhoudende droogte leidt stilaan tot alarmerende situaties in onze drinkwatervoorziening. Het uitzonderlijk lage waterpeil en de drooglegging van beken zetten een rem op de watercaptatie voor beregening, beschadigen oevers (mogelijke verzilting) van waterlopen en bedreigen drinkwatervoorziening voor mens en dier. Deze situatie is het meest penibel in de Westhoek. Daarom vaardigt gouverneur Decaluwé een watercaptatieverbod uit voor beregening op het grondgebied van de Polder Bethoostersche Broecken, Polder De Moeren, Polder Noordwatering Veurne en de Zuidijzerpolder.

Het resterende oppervlaktewater is maximaal gereserveerd voor de drinkwaterconsumptie en voor het laven van de veestapel. In de rest van West-Vlaanderen is er nog enige watervoorraad. Zo blijkt uit contacten met de waterbeheerders. Het is onduidelijk hoe lang deze waterschaarste in het omschreven gebied aanhoudt. Daar is het voortaan niet meer toegelaten water uit de waterlopen te tappen voor beregening.

Aan alle West-Vlamingen is er het verzoek om spaarzaam met het water om te springen en niet onnodig te sproeien. We moeten ons ervan bewust zijn dat water een steeds schaarser goed wordt, waar we heel duurzaam moeten mee omspringen. Er is ook de oproep aan alle gemeenten en overheidsdiensten om het openbaar domein niet te besproeien, indien dit niet strikt noodzakelijk is. Voetbalterreinen sproeien in tijden van waterschaarste kunnen we moeilijk verantwoorden.

7.2 19 JUNI 2017 – AANPAK WATERSCHAARSTE IN IJZERBEKKEN

De weersvoorspellingen sturen aan op aanhoudende droogte. Voor het ganse IJzerbekken is er vanaf vandaag een algemeen captatieverbod uit waterlopen voor beregening.

Voor gans West-Vlaanderen is er bovendien een verbod water te halen uit waterlopen voor recreatieve doeleinden.

Gouverneur Carl Decaluwé en gedeputeerde Bart Naeyaert ontmoetten alle waterbeheerders uit het IJzerbekken om een gecoördineerde aanpak te realiseren en verdere peilverlaging in het stroomgebied van de IJzer te vermijden.

Er volgt strikt toezicht. Wie zich niet aan het verbod houdt, riskeert een boete tot 1600 euro. De gouverneur onderzoekt of dit kan gepaard gaan met de inbeslagname van de landbouwvoertuigen.

Vanaf 20 juni is er een infopunt beschikbaar via de website www.west-vlaanderen.be/waterschaarste met een overzicht van alle maatregelen in West-Vlaanderen en een visuele weergave op de kaart.

Het eerder advies om spaarzaam met water om te springen, kreeg al gehoor. We moeten nu nog een tandje bijsteken. Er zijn enkele beperkende maatregelen in de recreatie. Onder meer voetbalterreinen sproeien bij waterschaarste kunnen we moeilijk verantwoorden. Ook de pleziervaart wordt tijdelijk niet meer afzonderlijk versast. De situatie wordt nauw opgevolgd. De komende dagen zijn bijkomende beperkende maatregelen mogelijk.

7.3 21 JUNI 2017 - GOUVERNEUR HERHAALT OPROEP TOT SPAARZAAM WATERGEBRUIK

De aanhoudende droogte noodzaakt bijkomende maatregelen. Het verbod om water te tappen uit waterlopen in het IJzerbekken, wordt uitgebreid naar de onbevaarbare waterlopen in het Brugse en in het Leiebekken, een kaart van dit gebied is in bijlage opgenomen. Dit vloeit voort uit crisioverleg met alle waterbeheerders in de provincie West-Vlaanderen en de gouverneur van Oost-Vlaanderen.

Weersvoorspellingen geven aan dat er pas begin volgende week toenemende kans is op buien. Nu niet ingrijpen, leidt tot onherstelbare schade. De gouverneur vraagt aan minister Joke Schauvliege om voor gans Vlaanderen een verbod uit te vaardigen voor gebruik van water voor niet noodzakelijke doeleinden. Drinkwater en persoonlijke hygiëne moeten gegarandeerd blijven. Alles in de recreatieve sfeer kunnen we niet meer toelaten. Auto's wassen, het gazon besproeien en zwembaden vullen, zijn niet meer te verantwoorden in tijden van waterschaarste. Een Vlaams verbod kan dagelijks een winst van 10% betekenen op onze drinkwatervoorraad. De drinkwaterproducenten kunnen wekelijks zo opnieuw een dagreserve aanleggen, waardoor de zomervoorraad drinkwater niet in het gedrang komt.

Er is verder een verhoogd brandrisico in de natuurdomeinen. Stoken van vuur is niet meer toegelaten en er is de vraag naar verhoogde waakzaamheid. Bij detectie van brand is het advies om onmiddellijk de zone te verlaten en de hulpdiensten te verwittigen. Actuele informatie is beschikbaar op www.natuurenbos.be.

7.4 26 JUNI 2017 – SPAARZAAM WATERGEBRUIK BLIJFT NOODZAKELIJK

Er was beperkte neerslag afgelopen weekend in de provincie West-Vlaanderen. Het waterpeil in de waterlopen blijft uitzonderlijk laag. De regenval die de komende dagen verwacht wordt, zal niet volstaan om de
////////////////////////////////////

7.6 13 JULI 2017 – GOUVERNEUR WAARSCHUWT VOOR HOOG ZOUTGEHALTE IN WATERLOPEN EN VRAAGT OM SPAARZAAM WATERGEBRUIK

Ondanks de beperkte neerslag de voorbije dagen, blijft het in West-Vlaanderen uitzonderlijk droog. De weersvoorspellingen geven nog een beperkte neerslag aan op 14 juli, met daarna opnieuw een droge periode tot minstens 20 juli. Het verbod om water op te pompen uit de waterlopen wordt met 14 dagen verlengd.

Behalve de lage waterpeilen is er een bijkomend verontrustend fenomeen. De lange droogteperiode verhoogde het zoutgehalte in het water. Op heel wat plaatsen is het zoutniveau van het water zodanig hoog dat het zelfs als drinkwater niet meer geschikt is. Het is sterk aanbevolen om steeds de waterkwaliteit te laten meten door de waterloopbeheerder alvorens het te gebruiken voor de gewassen en als drinkwater voor de dieren.

Het verbod om drinkwater te gebruiken voor het wassen van auto's en besproeien van het gazon wordt niet verlengd. Wel is er een warme oproep om blijvend spaarzaam met het drinkwater om te springen.

De situatie wordt nauw opgevolgd. Een nieuwe evaluatie is voorzien binnen 14 dagen, afhankelijk van de weersomstandigheden. Een overzicht van de maatregelen is beschikbaar via het provinciale informatiepunt www.west-vlaanderen.be/waterschaarste. Ook richtlijnen over het zoutgehalte in het water en de gevolgen voor het drinkwater en de gewassen is er te raadplegen.

7.7 25 JULI 2017 - WATERKWALITEIT WATERLOPEN ALARMEREND. NOG GEEN STRUCTUREEL HERSTEL

De afgelopen dagen viel er verspreid in West-Vlaanderen wat neerslag. Enkel in de Westhoek blijft het uitzonderlijk droog. Het zoutgehalte in de waterlopen vertoont door de voorbije droogteperiode ondertussen echter alarmerende tot levensbedreigende waarden om als drinkwater voor vee te gebruiken.

Dinsdag 25 juli zat de gouverneur samen met de waterbeheerders om de situatie van waterschaarste in de provincie op te volgen. De peilen van de meeste waterlopen zijn gestegen, maar er is nog geen sprake van een structureel herstel. Enkele dagen neerslag kan een extreem droge eerste helft van het jaar niet zomaar uitwissen.

Uit de metingen door de waterbeheerders blijkt het zoutgehalte de voorbije 14 dagen in heel wat waterlopen sterk gestegen te zijn. Zoutwaarden hoger dan 4000 mg/l vormen een risico voor de volksgezondheid, vanaf 10000 mg/l is het zelfs levensbedreigend als drinkwater. Op meerdere plaatsen in West-Vlaanderen zijn deze kritieke zoutwaarden al ruimschoots overschreden. Deze dreigende situatie deed zich ook al tijdens de droge zomer van 2011 voor, maar nu zijn de meetwaarden hoger.

Het verbod om water op te pompen in het IJzerbekken, het Bekken van de Brugse Polders en het Leiebekken wordt met drie weken verlengd tot 18 augustus. Het blijft ook verboden in gans West-Vlaanderen om water uit de waterlopen te halen voor het besproeien van sportterreinen.

Het advies blijft verder om drinkwater zo spaarzaam mogelijk te gebruiken. De situatie wordt nauw opgevolgd. Een overzicht van maatregelen is beschikbaar via het provinciale informatiepunt www.westvlaanderen.be/waterschaarste.

7.8 16 AUGUSTUS 2017 – AANPAK WATERSCHAARSTE. OPPOMPVERBOD ENKEL NOG IN DE BLANKAART EN DE MOEREN

De neerslagperioden sinds begin augustus leidden tot een licht herstel van de waterpeilen in de waterlopen. De weersvoorspellingen geven de komende 14 dagen nog regenbuien aan. Een verlenging van het oppompverbod is niet langer noodzakelijk.

In West-Vlaanderen viel de neerslag heel verspreid. Terwijl de neerslag in juli vooral in het noorden van de provincie viel en het in de Westhoek droger bleef, regende het in augustus het meest in de kustregio en het westen van de provincie, vooral geconcentreerd in lokale buien.

Uit het crisisonderzoek op 16 augustus 2017 met de waterbeheerders blijkt wel dat het waterpeil in Polder De Moeren en De Blankaart, ondanks de regenval, nog uitzonderlijk laag staat. Om het herstel in deze waterlopen toe te laten, wordt het captatieverbod er verlengd tot 31 augustus 2017.

Het verhoogde zoutgehalte van het water blijft verontrustend. Uit de metingen sinds juli 2017 blijkt er wel een dalende trend. De drempel van 4000mg/l, vanaf wanneer een risico voor de volksgezondheid ontstaat, blijft op veel plaatsen nog overschreden. Als richtlijn voor inname als drinkwater geldt zelfs een maximaal zoutgehalte van 2100mg/l. Het meten van de waterkwaliteit blijft aanbevolen via de waterbeheerder of INAGRO.

Het advies blijft verder om drinkwater zo spaarzaam mogelijk te gebruiken. Er is immers nog geen structureel herstel van het peil van de waterlopen vast te stellen. Een overzicht van maatregelen is beschikbaar via het provinciale informatiepunt www.west-vlaanderen.be/waterschaarste.

Evaluatie

8 SITUERING VAN DE EVALUATIE

In opvolging van het actief overleg van het platform waterbeheerders en relevante actoren over de noodzakelijke bestuurlijke maatregelen om de schade van de waterschaarste te beperken, werd aan elke partij gevraagd om een evaluatieverslag te maken. Deze verslagen zijn verwerkt. De evaluatie is de weerslag van alle bedenkingen, adviezen en vaststellingen.

De evaluatie is opgebouwd aan deze kapstok:

- **Beeldvorming:** om een gepaste maatregel te nemen, is er in eerste instantie informatiecaptatie.
 - o Hier is er in eerste instantie de realiteit van onvoorspelbare afhankelijke variabelen, zoals het weer en de weersvoorspelling.
 - o De beschikbaarheid van (wetenschappelijke) informatie is een tweede belangrijk element.
 - o Ook is er het belang van kwalitatieve informatie, terreinkennis en netwerken.
- **Besluitvorming:**
 - o Hier zijn er een aantal uitgangspunten.
 - o Ad hoc besluitvorming omdat er geen draaiboek beschikbaar was.
 - o Omdat elke ambtelijke beslissing economische en ecologische impact heeft, wordt hierbij stil gestaan.
 - o De handhaving van de besluitvorming is cruciaal en voor optimalisatie vatbaar.
 - o Er wordt stilgestaan bij de provincieoverschrijdende samenwerking en solidariteit.
- **Aanbevelingen:**
 - o De 'geleerde lessen' zijn een inspiratiebron voor optimalisering van het watermanagement in West-Vlaanderen en Vlaanderen.

//

9 BEELDVORMING

9.1 ONVOORSPELBAARHEID AFHANKELIJKE VARIABELEN:

9.1.1 Weer en weersvoorspelling

De provincie West-Vlaanderen kent, net als de contreien, een gematigd zeeklimaat, met een grote mate van onvoorspelbaarheid van het weer. De vrij grote inherente onzekerheden bij seizoensverwachtingen, zeker voor het Europese deel van de gematigde klimaatzone, zorgen ervoor dat er überhaupt geen lange termijn verkenning van de meteorologische situatie wordt verricht. De klassieke 14-daagse voorspelling in de meteorologie bevat bovendien een grote mate van onvoorspelbaarheid.

9.1.2 West-Vlaanderen is eindstation van waterlopen en afhankelijk van bovenlopen in rest van Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk

De West-Vlaamse waterlopen hebben aan de Noordzee een ingrijpend, westelijk eindstation, waarmee weliswaar een interactie is. Ze vormen geen autonoom stelsel en zijn afhankelijk van de bovenlopen in de rest van Vlaanderen, Wallonië, Nederland en Frankrijk. Het zijn communicerende vaten, waardoor elke ingreep in een gebied directe of indirecte impact heeft op een ander gebied. De functionering van het waterstelsel kent bovendien geen staatkundige grenzen.

Tijdens de waterschaarste bleek dat de maatregelen die in West-Vlaanderen werden ingesteld, aanleiding gaven tot een verplaatsing van de captaties. Een landbouwer uit het West-Vlaamse deel van het IJzerbekken kon moeiteloos aan Franse zijde water uit de IJzer gaan capteren waardoor het besparend effect volledig wegviel. Waterwegen en Zeekanaal, afdeling Bovenschelde (W&Z) stelt dat er, bij ontbreken van formele afspraken, geijkte communicatieafspraken (zouden moeten) bestaan die afstemming langs beide kanten van de grens in geval van crisis verzekert. Ook hier kan verwezen worden naar rampenplanning en crisiscoördinatie en de relevantie om ook waterschaarste hieronder te begrijpen.

Dezelfde problematiek gaat ook binnen Vlaanderen op. Het captatieverbod in het IJzerbekken genereerde een verschuiving naar andere regio's, zoals het Leiebekken. Het captatieverbod in de onbevaarbare waterlopen van het Leiebekken devieerde de captatiedruk naar het kanaal Roeselare-Leie en de Leie. Het nadelig effect bij voorbeeld op de pompkosten voor het op peil houden/brengen van het Kanaal Roeselare-Leie is hierin miskend. De gouverneur van West-Vlaanderen opteerde er voor om captatie uit het Kanaal Roeselare-Leie zo lang als mogelijk toe te laten om de schade voor de groententeelt in het hart van de provincie te beperken.

////////////////////////////////////

De effecten van de genomen, noodzakelijke maatregelen om de schade van de waterschaarste te beperken, werden op verschillende gebieden beïnvloed door het waterstelsel als geheel.

9.2 BESCHIKBAARHEID (WETENSCHAPPELIJKE) INFORMATIE

De Vlaamse Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) is het structureel overlegplatform van de diverse beleidsdomeinen en bestuursniveaus die bij het waterbeleid betrokken zijn. De CIW heeft haar rol bij de planning en uitvoering van het waterbeleid op stroomgebiedniveau. De minister stelde het CIW op 21 juni 2017 aan als droogtecoördinator op Vlaams niveau. Daartoe zijn ze momenteel bezig met de opmaak van twee documenten:

- plan van aanpak waterbeschikbaarheid - droogteplan/draaiboek crisisoverleg

droogte.

Het Departement Landbouw en Visserij merkt op dat het hiertoe belangrijk zal zijn om voldoende input te hebben van onder andere onderbouwing waterbehoefte, droogte-indicatoren, waterbeschikbaarheid, saliniteit en andere knelpunten. Vanuit Departement Landbouw en Visserij zal hiervoor input gevraagd worden aan diverse actoren (waterbeheerders, sectoren, onderzoeksinstellingen, praktijkcentra, landbouworganisaties, ...). Dit illustreert de feiten dat dergelijke informatie fundamenteel is.

De Watergroep treedt bij dat studies voor opslag en (onder- en bovengrondse) buffering van water alle kansen moeten krijgen. Het CIW kan als hefboom fungeren om in contact te treden met Frankrijk, andere provincies en Nederland. Het is heel moeilijk om aan verplichtingen van minimumdebieten op de stromen die West-Vlaanderen verlaten te voldoen als er slechts minimumdebieten instromen in West-Vlaanderen.

De West-Vlaamse gedeputeerde voor Landbouw geeft aan dat het geen evidentie was om een goed beeld te krijgen van de situatie op het terrein. Er bestaat volgens hem geen methodiek of meetgegevens om deze info te verzamelen en te rapporteren.

Het zou daarom hem nuttig kunnen zijn om:

- een methodiek uit te werken om de toestand van de waterlopen in beeld te krijgen - meer meetgegevens te hebben van het peil en/of debiet van onbevaarbare waterlopen.

De Boerenbond signaleert dat de land- en tuinbouw zich vooral richten op algemene nieuwsbronnen maar niet tot specifieke informatiekanaalen. Nog volgens de Boerenbond beschikken de waterbeheerders over geen informatiekanaal gericht naar de landbouw. Dit is voor hen een missing link. De beschikbare waterinformatie bevat zodanig veel specifieke termen en cijfers, waardoor de individuele landbouwers deze niet kunnen interpreteren voor hun bedrijfsvoering. Nog volgens de Boerenbond situeert het onderzoek en de kennis zich vooral rond overstrooming en erosie en minder op droogte en omgaan met brak water.

////////////////////////////////////
/

De Politiezone Arro leper nam kennis van de “Vlaamse Hydrografische Atlas – Waterlopen”. Zij achten het opportuun om dit in hun evaluatie mee te geven, omdat ze dit werkinstrument voorheen niet kenden.

Deze elementen illustreren het belang van een vlotte beschikbaarheid van accurate en bruikbare informatie.

Er zijn verschillende initiatieven opgestart om de kennis te verrijken. Zo richt het Europees Interregproject SCAPE (Shaping Climate Adaptive PlacEs) zich op de impact van de klimaatverandering op kuststeden in België, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. De provincie West-Vlaanderen laat in dit kader het volgende onderzoeken:

1. Inventarisatie en verzamelen van beschikbaar materiaal (zo groot mogelijk detailniveau).
2. Ontwikkelen van een methodologie voor het in kaart brengen van het watergebruik, de waterbehoefte en het wateraanbod.
3. Analyse waterverbruik en de waterbehoefte in de huidige toestand voor de verschillende gebruikers zoals landbouw, toerisme, kustbewoners, industrie, scheepvaart,....
4. In kaart brengen water aanbod huidige toestand (zowel voor gebiedseigen als gebiedsvreemd water).
5. In kaart brengen prognose water behoefte in 2100, rekening houdend met klimaatverandering.
6. Voorstellen instrumenten en afwegingskader voor water allocatie in tijden van droogte De resultaten worden eind 2018 verwacht en bieden allicht oplossingen voor de ervaren knelpunten tijdens de aanpak van de waterschaarste in 2017. In dit kader is het ook gepast te verwijzen naar het TOP Soil-project dat onder andere een actualisering van de verziltingskaart beoogt. De resultaten hiervan worden ook eind 2018 verwacht.

9.2.1 Waterkwaliteit

Naast het nijpend tekort aan beschikbaar water in de waterlopen was de waterkwaliteit het primair probleem in de droogteperiode van juni tot augustus voor de polders. De negatieve effecten van de waterkwaliteit zijn divers en hebben impact op de lange termijn.

De verzilting van de waterlopen in het IJzerbekken is een jaarlijks terugkerend fenomeen en vindt haar oorzaak in de zoute kwel in de kustregio.

Er is ook zoutintrusie mogelijk via lekverlies op de schuiven en sluisdeuren in de zee-kerende kunstwerken en via schuttingen met de “zoute sluizen”. Wat het aandeel van deze zouttoevoer vanuit de zee (via lekverlies en schuttingen) is tegenover de totale zoutintrusie is volgens W&Z moeilijk te berekenen. Wel kan vastgesteld worden dat er in de maand juli niet geslut is met de zoute sluizen en dat de zoutconcentraties in juli nog toenamen (zelfs op vele plaatsen verdubbelden) tegenover de maand juni. Ook al is het moeilijk, het kan toch opportuun zijn om de een wetenschappelijk beeld te hebben van de impact van de zouttoevoer op de waterkwaliteit in het gebied.

Ook de West-Vlaamse gedeputeerde voor Landbouw geeft aan dat er nood is aan meer systematiek in het verzamelen van de gegevens van zoutgehalte. Het initiatief van de VMM om de gegevensverzameling te

////////////////////////////////////

coördineren, was zeer waardevol. Voor hem is het belangrijk dat elke polder minstens één saliniteitsmeter heeft (meten EC of geleidbaarheid).

Inagro waardeert eveneens het initiatief van de VMM om alle gemeten EC-waarden te bundelen. Zij suggereren om de cijfers online in te geven, zodat ze voor iedereen direct en online beschikbaar zijn. Dit zou Inagro (maar ook polderbesturen en vakorganisaties bv.) toelaten om landbouwers die contact opnemen direct te informeren.

Inagro situeert dat tijdens het overleg van 25 juli werd beslist om het captatieverbod te handhaven. De meeste (polder)peilen waren toen nochtans onder controle, enkel de zoutdruk was hoog. Tijdens dit overleg werden grafieken getoond die aantoonde dat onder andere in 2011 vrij gelijke hoge EC's gedurende een langere tijd werden gemeten. Er werd volgens hen geen (of toch onvoldoende) link gelegd tussen de situatie toen en de evolutie en de situatie nu. Hoe snel en onder welke voorwaarden stabiliseerde de situatie zich toen? Kennis en inzicht wordt als een gemis ervaren. Het zou daarom goed zijn dat onder meer op basis van cijfers (EC , peilen, neerslag, ...) van de jaren 2011 en 2017 een globale evaluatie wordt gemaakt om zo in de toekomst op basis van lessen uit het verleden tot een beter inzicht te komen.

Het polderbestuur van De Moeren vraagt naar een inventaris over de mate van saliniteitsgevoeligheid van de verschillende gewassen, met aanduiding van de impact naargelang het ontwikkelingsstadium. Ook de Boerenbond ervaart een hiaat in de kennis over de effecten van verzilting in de West-Vlaamse context, wat betreft bodemstructuur, rassen, teelten en dit vooral voor de veehouderij.

Inagro geeft aan dat er op basis van een beperkt literatuuronderzoek referentiewaarden over verhoogde geleidbaarheid naar de landbouwsector werd gecommuniceerd en dit voor zowel drinkwater voor vee als irrigatiewater. Het was belangrijk om over deze waarden te beschikken, omdat deze toch wel ten dele de basiswaarden, die standaard worden gehanteerd, kunnen nuanceren. Er is evenwel ook nood aan bijkomend onderzoek om die effecten in de (West-)Vlaamse situatie beter in beeld te hebben.

Onderzoeks- en informatie-noden zijn voor Inagro:

- Irrigeren met zoutig water kan de teelt (ten dele) redden in het betrokken jaar, maar wat zijn eventuele langere termijn-effecten. Hoe zit het met bodemverdichting? Vormt dit een probleem? Hoe te remediëren? Hoeveel irrigatiebeurten met zoutig water zijn tolereerbaar en vanaf wanneer wordt een probleem op langere termijn veroorzaakt? ...
- Welke symptomen kunnen veehouders vaststellen om te beslissen koeien uit een weide te halen? Vanaf halfweg juli werden door het provinciaal labo gratis EC analyses aangeboden. 22 landbouwers deden hierop beroep.

Voor de Boerenbond zijn de bronnen en/of oorzaken van de toename zoutgehalte nog steeds niet duidelijk. Ze stellen vragen als

- Ligt de oorzaak in het niet kunnen lozen/spoelen?
- Door een toename van kwel
- Door de zware verdamping tijdens de hittedagen?

//
/

- Lekkage van de sluizen?
- Waar liggen de oorzaken van de verschillen tussen bepaalde waterlopen?
- Hoe snel kan zoutconcentratie verminderen en hoe?

Volgens hen bemoeilijkt het gebrek aan inzicht in de oorzaken een gerichte aanpak of voorkoming. Er is tevens een onduidelijkheid over de concentratiepieken naar water- en bodemkwaliteit op lange termijn. Het onvoldoende inzicht in de bruikbaarheid van water en de onduidelijkheden over de diverse oorzaken van verzilting en geschikte aanpak zit de Boerenbond dwars.

De Zuidijzerpolder wijst er op dat er in Vlaanderen weinig informatie ter beschikking is over het effect van verzilting op lange en korte termijn. Begrippen als geleidbaarheid en zoutgehalte worden frequent door elkaar gehaald. Er is geen duidelijk beeld over de mogelijkheden van gewinning aan verzilt water bij dieren. “Correcte informatie is in dergelijke crisis cruciaal. Daarnaast is het belangrijk om op strategische plaatsen continu te monitoren”.

Inagro treedt dit bij. “De termen zoutdruk en geleidbaarheid¹ werden te vaak door elkaar gebruikt. Radio2 maakte daar tijdens een interview een opmerking over. Ook tijdens de overlegmomenten werden deze termen door elkaar gehaspeld. Bovendien is omrekening niet zo éénduidig en spreken verschillende literatuurbronnen (omtrekt die omrekening) elkaar tegen. Dit vormt een werkpunt”.

Het Algemeen Boeren Syndicaat laakt het door hen ervaren tekort aan pasklare antwoorden over de schadelijkheid voor dier en akkers in relatie tot het cijfermateriaal over de verzilting, dat tijdens het overleg werd gebracht. “Denken we maar aan het zoutgehalte dat soms 4 keer hoger lag dan de normale waarden en het feit dat er geen dieren die zich aan dit water laafden, stierven”.

9.2.2 Waterkwantiteit

Het polderbestuur van De Moeren duidt op de nood aan een inventaris en monitoring van hoe, waar en welke watervoorraden er ter beschikking zijn. Ook de Polder Bethoostersche Broecken wijst op de nood aan een inventaris van plaatsen, waar bij het uitvaardigen van een captatieverbod toch nog gecontroleerd water kan worden opgehaald.

De Watergroep maakt de suggestie van een continu systeem van monitoring van peilen en geleidbaarheid aangewezen met normale waarden, ‘knipperlichtwaarden’, ‘drempelwaarden’,... Voor de drinkwaterverbruiken is binnen de koepel van drinkwaterproducenten, Aquaflanders, een dergelijk systeem in opmaak.

Voor W&Z zijn de solidaire perceptiemaatregelen niet in evenwicht met de fysische wetenschappelijke realiteit van de waterbeschikbaarheid:

Het schutten met de sluizen in het IJzerbekken levert énkkel waterverbruik (lees “verlies aan zee”) op bij het schutten met de Gravensluis en de Veurnesluis als het zeepeil lager staat dan de het kanaalpeil. Voor de IJzer is er enkel waterverbruik bij schuttingen met de sluis in Fintele. De schuttingen met de SintJorissluis voegen

¹ de parameter die uiteindelijk werd/wordt gemeten

water toe aan de IJzer. Een kleine berekening van de dagelijkse verbruikte en aangevulde volumes in de IJzer leert het volgende:

- Dagelijkse toevoer door schutting Sint-Jorissluis : 2790 m³/dag
- Dagelijkse toevoer door De Buis : 43200 m³/dag
- Dagelijkse brontoevoer uit Frankrijk : 21600 m³/dag
- Dagelijks schutverlies Fintele : 270 m³/dag
- Dagelijks verlies door verdamping : 9048 m³/dag
- Dagelijks verlies door captatie: 148747 m³/dag

Met de gegeven toevoer naar de IJzer zou het peil van de IJzer 3,7 cm/dag moeten stijgen boven normaalpeil. In de periode 9 tot 13 juni zakte de IJzer gemiddeld 5 cm/dag onder normaalpeil. Het waterverbruik bij deze relatieve peildaling van 9 cm/dag verhoudt zich dan als volgt: - Schutverbruik sluis Fintele: 0,17 %

- Verdamping IJzer: 5,72 % - Captatie : 94,10 %

W&Z besluit dat specifiek voor de IJzer schuttingen zorgen voor meer watertoevoer dan waterverbruik. 94 % van de peildaling toe te schrijven aan captatie voor verschillende doeleinden, in het IJzerbekken voornamelijk voor irrigatie van groententeelt en het drenken van vee.

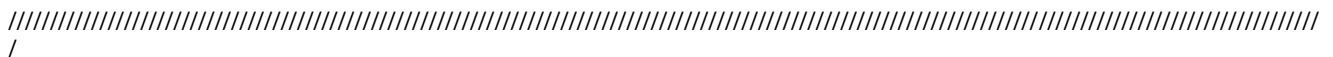
9.2.3 Relatie tussen waterkwantiteit en –kwaliteit

Voor de Zuidijzerpolder is er een onvoldoende opvolging van de relatie tussen de waterkwantiteit en – kwaliteit. Er werd bij voorbeeld goedbedoeld water via het kanaal Nieuwpoort-Plassendale toegevoerd naar de IJzer. De diensten van Waterwegen & Zeekanaal waren echter niet op de hoogte van de ontstane zoutbel aan de Ganzenpoot. Hierdoor werd er kwalitatief slecht water stroomopwaarts doorgedruwd. "Had men deze zoutbel eerst geloosd en dan pas water ingelaten, waren er veel problemen vermeden". Volgens de Zuidijzerpolder zijn er op vandaag te weinig instrumenten op het terrein aanwezig om snel en adequaat water te monitoren.

Ook de Middenkustpolder acht het opportuun om op regelmatige tijdstippen metingen te doen.

10 BESLUITVORMING

De besluitvorming tijdens het overleg gebeurde onder voorzitterschap van de gouverneur en in brede overeenstemming. Het platform nam een aantal uitgangsprincipes aan, die hieronder zijn opgenomen en meteen geëvalueerd.

10.1 UITGANGSPRINCIPES

In eerste instantie is er het belang van het gekozen tijdstip van overleg over het watermanagement binnen het West-Vlaams ontstane waterschaarstegebied. Dit dient tijdig opgestart te worden. De langdurige droogteperiode ving reeds aan in de winter van 2016-2017. Er was relevantie om ook vroeger de zomerpeilen in te stellen, volgens de Polder Noordwatering Veurne.

De vertegenwoordiger van het Algemeen Boeren Syndicaat (ABS) maakt een bemerking over het feit dat het overleg niet eerder gebeurde en pas gebeurde nadat de polderbesturen aan de alarmbel trokken, toen het water reeds heel laag stond. Toen het overleg tot stand kwam, was er de unanieme bevestigende mening van de hoogdringendheid.

De Zuidijzerpolder onderschrijft de prioritering van watervoorziening zoals vastgelegd door het overlegplatform. Mens, dier en gewasbescherming gaan voor op beregning van gewassen. Voor de Polder Noordwatering Veurne worden er best duidelijke criteria vastgelegd over de prioritering van welbepaalde toepassingen. Er is de vraag tot hoever het verbruik van lager geprioriteerde toepassingen kan worden toegestaan. Het gaat om drinkwater voor de mens, voor graasvee, voor vee op stal, beregning van gras, van vlas in de bloei, van bloemkolen, water voor recreatie, voor pleziervaart, minimumpeil ter bescherming van de waterloop en haar oevers,... De Boerenbond denkt aan een verdringingslijst met bepalingen van wat nog kan en wat niet en waarom.

IWVA vindt het wenselijk dat er een prioriteit wordt ingesteld voor het gebruik van effluent van Aquafin. “Op een gegeven moment kwamen tankwagens het effluent afnemen in Wulpen, waardoor er geen effluent meer was voor de drinkwaterproductie. Door doorverwijzing naar andere RWZI’s werd het probleem onderling opgelost”.

Captatie van gezuiverd effluent bij waterzuiveringsstations is geen oplossing volgens de Zuidijzerpolder. Dit water komt onder normale omstandigheden terecht in de waterlopen. Deze maatregel zorgde er uiteindelijk voor dat ook de externe toevoer werd afgesneden. Er werd onrechtstreeks opnieuw water uit de waterlopen onttrokken.

Uit gegevens van Aquafin blijkt dat er 34 contracten zijn afgesloten tijdens de droogteperiode, waarvan 23 met landbouwers. In het RWZI Woumen was er een totale captatie van 18060 m³, in het RWZI Ieper bedroeg was er een afname van 46922 m³ effluent.

Voor de Zuidijzerpolder is het opportuun dat een verbodinstelling op watercaptatie meteen hydrografisch dekkend is. Met gefaseerde verboden ontstaat een wedloop naar de laatst beschikbare water in een volgend deelbekken. Ook de Zuidijzerpolder wijst hieromtrent op het belang van goede afspraken tussen de verschillende waterbeheerders ook om overlappingen te vermijden.

////////////////////////////////////

Private putten openstellen en discrimineren op basis van bepaalde gewassen is voor de Zuidijzerpolder deontologisch niet correct: "Een landbouwer die zich waagt aan grote gewasarealen met een grote waterbehoefte dient rekening te houden met het beschikbaar water".

Er is het grote belang van de grote wateraders. Voor de Polder Noordwatering Veurne was er zonder de aanvoer van bevaarbare waterlopen een ware catastrofe gebeurd.

De VMM bevestigt dat er richtlijnen ontbraken voor een concrete aanpak vanuit het CIW en beklemtoont de nood aan een globale aanpak. De bekkensecretariaten kunnen ondersteunen in de motivering van de besluitvorming. Verder duidt de VMM op het belang om consequent te blijven bij vragen naar afwijkingen: water voor evenementen, sportkampen, motocrosswedstrijden,...

10.2 NOOD AAN EEN DRAAIBOEK

Het Polderbestuur van De Moeren geeft aan dat een draaiboek waarin alle gegevens van besturen en gegevens van waterpeilen verzameld zijn, zeker haar nut zal bewijzen. Ook wordt op gewezen dat het relevant is dat er sowieso een document bestaat over de waterschaarste 2017, waarnaar gerefereerd kan worden in de toekomst.

Ook de Boerenbond suggereert de opbouw van een (crisis)droogteplan, zeker voor de polders, met een voorspellingssimulatie van de droogte en raming van de waterbehoeften.

10.3 HET BESTUURLIJK LANDSCHAP VOOR WATERMANAGEMENT IN WESTVLAANDEREN

De evaluatie zoomt ook in op bestuurlijke aspecten van het watermanagement in West-Vlaanderen en de aanpak van de gouverneur.

De Zuidijzerpolder signaleerde de gouverneur begin juni '17 over de onhoudbare situatie in hun gebied. Zij erkennen zijn inzet voor de gepaste coördinatie. Zij erkennen dat er solidariteit is tussen de waterbeheerders. "Er werd op constructieve manier nagedacht hoe de resterende waterreserves zo strategisch mogelijk konden worden ingezet". Voor hen werden de West-Vlamingen duidelijk verwittigd spaarzaam om te gaan met drinkwater en hemelwater. De Watergroep vult aan dat spaarzaam omgaan met drinkwater ook betekent dat de brandweer geen drinkwater gebruikt voor oefeningen of andere toepassingen die niet strikt noodzakelijk zijn en dat er ook geen grote hoeveelheden drinkwater verspild wordt bij allerlei evenementen of recreatietoepassingen.

////////////////////////////////////
/

voor de belangrijke rol van W&Z in het watersysteem. “Het beheer bij de koppeling tussen de bekkens speelde een essentiële rol in het crisismoment”.

Voor de Boerenbond is er wel een tekort aan een structureel platform of droogteplan. Ook is er onduidelijkheid over de beslissingsprioritering. De organisatie onderschrijft de nood aan een gestructureerd netwerk rond wateroverlast en –schaarste, met duidelijkheid over het beslissingsniveau.

Drinkwaterproducent IWVA getuigt haar tevredenheid over het overleg en de communicatie. “De communicatie was helder en de coördinatie was uitstekend. Er werd geluisterd, naar een consensus gestreefd en er werden acties ondernomen”. Ook de Watergroep blikt tevreden terug op het initiatief van de gouverneur en vergelijkt het overleg met een spreekwoordelijke olievlék: de eerste contacten verliepen met de polderbesturen en werden uitgebreid met andere waterbeheerders, drinkwaterproducenten, landbouwverenigingen, scheepvaartverkeer, recreatie,....

10.4 GEMOTIVEERDE BESLUITVORMING

De VMM geeft aan dat de bevoegdheden om waterbesparende maatregelen op te leggen niet duidelijk zijn of niet voldoende gekend, of het ontbreekt op zijn minst aan een gecoördineerde aanpak. Een captatieverbod uit waterwegen (bevaarbare waterlopen en kanalen) kan genomen worden door de bevoegde minister of door de leidend ambtenaar. Voor onbevaarbare waterlopen zijn de bevoegdheden minder duidelijk

Het Burgerlijk Wetboek voorziet in artikel 644 dat aangelanden van onbevlotbare en onbevaarbare waterlopen het voorbijlopende water mogen gebruiken voor de bevoeding van hun eigendommen. Artikel 645 bepaalt dat de hoeveelheid water tussen die aangelanden billijk verdeeld moet worden. Deze regeling is wat men noemt het gemene recht: in bijzondere regelgeving kan er van afgeweken worden. In sommige polders en wateringeng zijn in de politiebepalingen van deze besturen specifieke bepalingen opgenomen.

Daarnaast bepaalt art. 714 Burgerlijk Wetboek dat er zaken zijn die aan niemand toebehoren en waarvan het gebruik aan allen gemeen is. Politiewetten bepalen hoe het genot daarvan geregeld wordt. Eén van die gemeene zaken is stromend water. Voor dat stromend water is er echter al de regeling uit artikel 644 Burgerlijk Wetboek. Voor het stromend water uit waterlopen die als bevaarbaar geklasseerd zijn, geldt een stelsel van captatievergunningen. Voor de captatie van water uit de onbevaarbare waterlopen ontbreekt momenteel een duidelijk juridisch kader.

Bij calamiteiten (extreme droogte, vervuiling, ...) kunnen burgemeesters en gouverneurs gebruik maken van hun bevoegdheden om op te treden bij ernstige verstoring van de openbare rust, bedreiging van de volksgezondheid en andere noodgevallen (art. 134 Nieuwe Gemeentewet, art. 128 Provinciewet). Zij kunnen op basis van deze algemene wetgeving elke maatregel nemen om de toestand te bedwingen. Aanhoudende droogte brengt bijvoorbeeld een acuut gevaar met zich mee voor mens en dier in termen van de (kwaliteit van de) (drink)watervoorziening.

////////////////////////////////////
/

Er was geen modelbesluit waterschaarste beschikbaar. De gouverneur inventariseerde als Vlaams en als federaal regeringscommissaris besluiten uit andere beleidsmateries. Vanuit de gegevens aangereikt door de betrokken polderbesturen bouwde de gouverneur een motivering op en vaardigde een politiebepalend besluit uit. Doorheen het traject volgden uitbreidingen van het toepassingsgebied, het type captatieverbod (recreatieve doeleinden). Op 1 september 2017 was er geen enkele beperkende maatregel meer van kracht.

Het startpunt vormt de lokale reglementering: de tapvergunningen die de polderbesturen aan de landbouwers verlenen. Er is geen standaardreglementering, waardoor het in een bepaalde polder enkel 's nachts toegelaten is om te beregenen, terwijl het in de aangrenzende polder wel overdag mag. Dit creëert verwarring bij de publieke opinie die niet vertrouwd zijn met de administratieve grenzen van poldergebieden en evenzeer bij de toezichthouders die mee ondersteunen om de reglementering uit te voeren. Een oefening om de afgeleverde vergunningen door de polderbesturen te harmoniseren biedt al winstpotentieel bij een volgende crisissituatie.

De afwezigheid van een modelbesluit waterschaarste noodzaakte de gouverneur van West-Vlaanderen om zelf de juridische onderbouw in te vullen. Art. 128 van de provinciewet verleent aan de gouverneur de bevoegdheid om op te treden om de openbare orde (veiligheid, rust en gezondheid) te handhaven in de provincie. De argumenten om een acuut ingrijpen voor de openbare gezondheid te motiveren, zijn duidelijk voor ziektes als botulisme. Waterbeschikbaarheid, vissterfte en de kwetsbaarheid van bedreigde diersoorten behoren tot de bevoegdheden van het Vlaams gewest en zijn moeilijker te verantwoorden vanuit federale regelgeving. De doelstellingen voorzien in het Decreet Integraal Waterbeleid waren niet gerealiseerd. Er ontbreekt echter een handhavingsinstrument in de Vlaamse regelgeving die de gouverneur toelaat snel in te grijpen bij waterschaarste.

Het is de bedoeling om bij de vernieuwing van de wet onbevaarbare waterlopen een duidelijker juridisch kader te voorzien. In de ontwerpen is voorzien dat de gouverneur of de bevoegde minister een captatieverbod kan instellen voor de onbevaarbare waterlopen. Het is ook de intentie om de bepalingen uit het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM) van toepassing te maken voor de wet onbevaarbare waterlopen. Hierbij zullen dus ook de waterbeheerders duidelijkere handhavende mogelijkheden krijgen na goedkeuring van deze voorstellen.

In het (DABM) is er in art. 17.1.2.§2 nu al voorzien dat de burgemeester, de gouverneur of de minister veiligheidsmaatregelen kan opleggen om een aanzienlijk risico voor mens of milieu uit te schakelen, tot een aanvaardbaar niveau in te perken of te stabiliseren. Deze maatregelen krijgen een specifieke invulling (bij voorbeeld een bedrijf). De gouverneur van West-Vlaanderen adviseert om in het DABM een artikel toe te voegen die toelaat om ook veiligheidsmaatregelen te treffen op algemeen niveau. Dit laat toe om ook in te grijpen in andere milieufenomenen dan watergerelateerde crisissen.

De VMM geeft aan dat het decreet van 24 mei 2002 betreffende water bestemd voor menselijke aanwending voorziet in een mandaat om bij kwalitatieve problemen een gebruiksbepaling op te leggen. Het kabinet van minister Schauvliege gaf aan VMM reeds de opdracht om een aanpassing aan het wettelijk kader uit te werken zodat het ook omwille van kwantitatieve redenen mogelijk wordt om een gebruiksbepaling in te stellen. Een

//

mandaat voor de minister van Omgeving wordt hierbij vooropgesteld. Een dergelijke uitbreiding sluit aan bij het opzet van het decreet en de reeds bestaande uitvoeringsbesluiten.

Om de landbouwers toe te laten zich alternatief te bevoorraden van water, zijn na contact met de eigenaars twee private putten opengesteld. Gezien nagenoeg alle stilstaande wateren in direct contact met bodem of ondergrond staat is voor de winning ervan een grondwatervergunning nodig. Dit is ook logisch gezien de winning van dit water een impact heeft op het freatische grondwaterregime. De aflevering van een grondwatervergunning via de normale procedures kan niet op korte termijn afgeleverd worden. De gouverneur van West-Vlaanderen stelde voor beide private putten een politiebepaling op met een tijdelijke uitzondering op de vergunningsplicht. De juridische motivering baseerde zich op art. 128 van de provinciewet, terwijl de vergunningsplicht voortvloeit uit de algemene en sectorale bepalingen van VLAREM II. Een aanbeveling kan zijn om een “versnelde” procedure uit te werken voor periodes dat er een acute nood is aan water waarbij tevens de nodige garanties geboden worden dat er geen verschuiving van het probleem optreedt, zoals een negatieve impact op grondwater inzake onder meer verziltingstoestand.

De gouverneur van West-Vlaanderen verspreidde in de aanpak van de waterschaarste 23 politiebepalingen. Vanuit handhavingsoogpunt was het niet altijd meteen duidelijk welk politiebepaling van toepassing was. Er is de bijkomende feedback van de politiediensten dat bepaalde woordkeuzes voor verwarring zorgen op het terrein. Het onderscheid bevoelen en beregenen is niet voor iedereen duidelijk. Een fytoproeftoestel geniet nog minder bekendheid. De gebiedsomschrijving van een polder snijdt sommige gemeenten middendoor, wat het voor een politie-inspecteur op het terrein bemoeilijkt in de grenszones om eenduidig vast te stellen dat er een inbreuk is op het uitgevaardigde captatieverbod. De gouverneur van West-Vlaanderen pleegde ondertussen overleg met de procureur des Konings om, vanuit de ontvangen feedback, een modelpolitiebepaling uit te werken. Er volgen richtlijnen aan alle politiezones in West-Vlaanderen hoe men een politiebepaling van de gouverneur dient te lezen en toe te passen.

10.5 ELKE AMBTELIJKE BESLISSING HEEFT ECONOMISCHE/ECOLOGISCHE IMPACT

In het overlegplatform was er volgens W&Z een oververtegenwoordiging van landbouwbelangen, of althans een onevenwichtige vertegenwoordiging van de verschillende waterverbruikers, waardoor andere belangen, met name het scheepvaartbelang enkel gewicht kon krijgen door de aanwezigheid van W&Z-vertegenwoordigers. Zeker door het nog niet bestaan van verdringsreeksen bestaat het risico dat de beslissingen worden genomen op basis van “wie het hardst roept”.

Op Vlaams niveau wordt de oprichting van een droogtecommissie voorbereid die de inhoudelijke insteek zal moeten geven voor crisiscoördinatie op het niveau waarop de waterschaarste – te beoordelen als crisis – zich afspeelt. Dezelfde gevoeligheid voor evenwichtige vertegenwoordiging van belangen is meegenomen in de besprekingen voor de samenstelling van de droogtecommissie. Tijdens de CIW ad hoc werkgroep zoet water is gesteld dat:

////////////////////////////////////
/

11 COMMUNICATIE

Er was nood aan heldere, eenduidige communicatie. Bij aanvang van het overlegplatform met instelling van captatieverboden was er, volgens de gedeputeerde, verwarring op het terrein en bij verschillende diensten. De basis daarvan was onvoldoende heldere communicatie, onder meer door veelvuldig gebruik van de term 'Ijzerbekken', terwijl de maatregelen beperkt waren tot polders de Moeren, Noordwatering en ZuidIjzerpolder.

De provinciale website www.west-vlaanderen.be/waterschaarste met e-mailadres waterschaarste@west-vlaanderen.be bundelde alle informatie, wat als absolute noodzaak werd ervaren. De website telde 10.700 bezoekers. Na de beslissing tot oprichting van het infopunt was de website zeer snel online (19/6). De vragen kwamen vooral van politie, gemeentediensten en schepenen. In verhouding was er weinig vraagstelling van landbouwers.

Het provinciaal infopunt wordt ervaren als een nuttig communicatie-instrument. Er is optimalisatie mogelijk op vlak van overzichtelijkheid en bekendmakingscampagne, aldus de Polder Noordwatering Veurne.

De website van Inagro - met een aparte hoofdkop gelinkt aan de waterschaarste en link naar de provinciale website - heeft direct bereik van veel landbouwers. De medewerkers van het Inagro Kenniscentrum water registreerden 44 informatievragen van land- en tuinbouwers². De vragen kunnen in twee grote categorieën opgesplitst worden:

- Waar mag er nu wel of niet gecapteerd worden (heel vaak over specifieke waterlopen)?
- Welke zijn de gevolgen van de hoge zoutdruk?

De berichtgeving en duiding door landbouworganisaties blijkt ook zeer belangrijk.

De Boerenbond maakte na elk overleg en na communicatie van de gouverneur telkens een nieuwsbrief op en plaatste achtergrondinformatie op haar website. De nieuwsbrieven werden tussen de 1400 en de 1600 keer per nieuwsbrief geopend. Op de website lag dit aantal lager maar met een vrij lange leestijd. De specifieke informatie rond verzilting op de Boerenbond-website was beperkter maar werd toch zo'n 200 keer gelezen.

De Politiezone Midow merkt op dat de informatiestromen over de laatste verlengingen van het captatieverbod minder goed werden gecommuniceerd. Zij ervaren bij de landbouwers een onvoldoende bewustzijn van de mogelijke gevolgen op lange termijn bij ongelimiteerde captatie bij lage waterstanden.

Er ook een perceptieprobleem wanneer gemeenten hun sportterreinen blijven besproeien met eigen grondwater binnen een gebied met captatieverbod uit openbare wateren. De politiezone Midow stelt "Onrechtstreeks beïnvloeden ze mee de stand van het (grond)waterpeil. Dit brengt nogal wat terechte ergernis met zich mee. Begrijpelijk dat landbouwers de teelt van hun gewassen – hun inkomen – belangrijker vinden dan de goede 'groene' staat van sportterreinen en openbare domeinen".

² Niet alle vragen werden geregistreerd.

////////////////////////////////////
/

De Watergroep merkt op dat het vermijdbaar is dat een oproep tot spaarzaam omgaan met drinkwater of verbod om dit te gebruiken voor besproeiing gazons, wassen wagen, ... een schokeffect creëert. De Watergroep noteerde de hoogste verbruiken op de vooravond van het ingaan van deze maatregel door de minister en dit is niet enkel toe te schrijven aan de hoge temperaturen. Tegelijk is het te vermijden dat indien de verbruiken weer even normaliseren, een hoerasfeer wordt gecreëerd en alle problemen van de baan zijn. In september, 3 maanden na de hoge verbruiken, draagt De Watergroep nog steeds de gevolgen in de drinkwaterproductie vanaf oppervlaktewaterwinningen. Ook veel grondwaterpeilen zijn nog niet genormaliseerd tot normale peilen voor deze tijd van het jaar.

12 HANDHAAFBAARHEID BESLUITVORMING

Er zijn in de periode van 17 juni 2017 tot 31 augustus 2017 door de politiediensten in West-Vlaanderen 17 processen-verbaal opgesteld voor inbreuken op de besluitvorming over waterschaarste. In één situatie betrof het een inbreuk op het gebruik van drinkwater voor niet-noodzakelijke doeleinden. Alle andere situaties hebben betrekking op het onwettig onttrekken van water uit de waterlopen. Bijkomend zijn er 63 interventies geregistreerd waarbij de tussenkomst van de politie, behalve eventueel een mondelinge terechtwijzing, geen verder gevolg kreeg. In Oost-Vlaanderen vaardigde de gouverneur ook een captatieverbod uit voor het Leiebekken. De betrokken politiediensten stelden er echter geen processenverbaal op. Zo onderzocht de PZ Vlaamse Ardennen drie meldingen, maar werden er geen overtredingen vastgesteld.

PZ Arro leper wijst op de verschillende begripsomschrijving van beregening en bevloeiing van akkers. De materie en terminologie was in de meeste zones weinig vertrouwd, volgens PZ Middelkerke. “Hierdoor was er geen duidelijkheid over de te viseren gevallen. Zo zijn ‘fytosproeitoestellen voor gewasbescherming’ niet bekend en was het onduidelijk wat bedoeld wordt met het captatieverbod voor beregening ‘uit alle waterlopen’”.

Inagro situeert dat er tijdens de overlegmomenten vooral vanuit de polderbesturen werd aangegeven dat handhaving moeilijk was. Wie het nodige lef had om het captatieverbod naast zich neer te leggen, was duidelijk bevooroordeeld. “Anderzijds moet toch ook wel worden meegegeven dat een aantal loonwerkers enkel binnen het wettelijk kader bereid waren water te transporteren. Maar niet enkel de landbouwsector, evengoed de recreatieve sector en gemeenten hielden geen rekening met het beregeningsverbod”.

De Zuidijzerpolder evalueert de handhaving inzake het captatieverbod op alle vlakken als ontoereikend. “Gelet dit de eerste keer was dat politiediensten werden geconfronteerd met dergelijke verbodsinstelling, kon men het verbod op het terrein niet handhaven. Er was een gebrek aan controles, bij controle bleek het zeer moeilijk na te gaan of het water bestemd was voor vee dan wel voor gewassen en de oorsprong van het water

////////////////////////////////////

is moeilijk te controleren (private putten/openbare waterlopen), .. De mogelijke boetes hadden weinig tot geen effect op de hardnekkige overtreders. Sancties zoals VMM en VLM toepassen bij overtredingen bij captatie grondwater of mestbank blijken efficiënt”.

De Middenkustpolder ziet een mogelijke oorzaak van de moeilijke handhaving van de verbodsbepalingen in het feit dat de politie (in het begin?) geen prioriteit maakte van deze handhaving. “Ook bleek dat er een aantal hardhorigen waren die zeer vindingrijk waren en soms voor gevaarlijke toestanden zorgden. Zo kon de Dijkwachter van de Middenkustpolder vaststellen dat er in de nachtelijke uren water werd opgehaald met gedoofde lichten en zelfs dat de kentekenplaten van de voertuigen werden verwijderd. Het zou nuttig geweest zijn dat er aan het captatieverbod een bepaling was gekoppeld dat al het watercapatiematerieel van de akkers moet verwijderd zijn. Nu bleek immers dat sommige installaties gedurende de nacht in werking werden gesteld. Ook inbeslagname en verbeurdverklaring van deze installaties verdient een verder onderzoek. Dit zijn immers voorwerpen waarmee een overtreding werd begaan”.

Ook de Polder Noordwatering Veurne pleit voor confiscatie van het captatiematerieel en verbod op nachtelijke transporten.

De Polder Bethoostersche Broecken getuigt eveneens dat de handhaving van het captatieverbod een groot probleem vormde. “De bereidheid bij de politiediensten om op te treden liet vaak te wensen over. Het is inderdaad geen dankbaar facet van hun taak als ordehandhaver. De beslissing door de gouverneur om het captatieverbod in te voeren was ook niet bepaald een populaire maatregel, maar de omstandigheden vragen inderdaad soms een doortastend ingrijpen, waarvoor onze dank. Wij hoorden verschillende malen dat de betrokkenen, aangemaand door de politiediensten en na opmaak van een proces-verbaal liever de boetes betaalden dan op te houden met de captatie. Zolang hun beregeningsinstallaties ongemoeid werden gelaten en op het veld bleven staan was er inderdaad de mogelijkheid om verder te beregenen. Misschien zou het inderdaad opportuun zijn om te overwegen of het fysiek onmogelijk maken van het beregenen, door het in beslag nemen van de installaties, kan gekoppeld worden aan het verbod tot capteren”.

W&Z noteert in haar evaluatie dat de handhaving van de captatiestop niet overal bleek te slagen. De West-Vlaamse gedeputeerde voor Landbouw merkt op dat er een captatieverbod was en geen irrigatieverbod. Volgens hem was er in de landelijke gebieden bij de politiekorpsen te weinig mankracht om dit fatsoenlijk te controleren. Ook gebeurden er verkeerde interpretatie van besluiten door een aantal politiemensen en overheidsdiensten. De politie had moeite om de begrenzing te kennen van stroombekkens, polders,... Bij irrigatie 's avonds laat en 's nachts was de oorsprong van het water moeilijk te achterhalen. Nog een bemerking hieraangaand is de moeilijke controle van een vacuümtank met water op de weg: waar komt deze vandaan en waartoe dient het gebruik? Sancties (boete 1600 euro) is al bij al nog beperkt in vergelijking met wat irrigatie oplevert is nog een opmerking van de gedeputeerde. Bij aanvang van het captatieverbod was er nog onduidelijkheid over de sancties. Er wordt ook op gewezen dat de polder geen politionele bevoegdheid heeft of die niet gebruikt.

De politiezone Polder acht betrapting op heterdaad als quasi onmogelijk en ervaaarde de controle binnen een gebied van bijna 30 000 ha als geen sinecure. Zij ervaaarden onduidelijkheden over de gebiedsomschrijving en

////////////////////////////////////
/

verantwoordelijkheid ten aanzien van de gebruikte percelen. (tendens)
 De betere beregeningsuitrustingen en grotere machines zorgen voor dat tuinders en boeren sneller gebruik maken van beregening en gebruik maken van beregening verder af van eigen oppervlakte watervorraden".
 Nog volgens de Boerenbond is er bij de boeren zelf nog te weinig kennis en kostprijbewustzijn rond beregening. Er is weinig of geen kennis over efficiëntere methodes dan de haspel. Ook is er te weinig geweten wat beregening betekent naar de kostenstructuur van de bedrijfsvoering. Binnen de contractteelt zowel naar groenten, maar zeker naar aardappelen worden de kosten en risico's volledig bij de teler gelegd worden. Dit verhoogt de druk dat de oogst slaagt.

Verspreid over de provincie zijn er 17 waterspaarbekkens waaruit water kan gecapteerd worden. De provinciale waterspaarbekkens zijn ontworpen om in een kortstondige droogteperiode van enkele weken een tekort aan water op te vangen om zo mislukkingen van oogsten op te vangen. Er wordt dan ook bijna jaarlijks gebruik gemaakt van dit water. In een normaal jaar worden de bekkens terug aangevuld na een regenbui van enkele liter/m². Bij aanhoudende droogte is er geen aanvulling en is de capaciteit van de bekkens vele malen te klein, informeert de provinciale dienst Waterlopen. De dienst doet de aanbeveling van promotie en facilitering van private putten, waarbij voeding uit de beek van de put voorop staat.

Grote bufferbekkens kunnen, volgens de Zuidijzerpolder, verhoudingsgewijs slechts een fractie van de noodzakelijke watercapaciteit ter beschikking stellen. Het is belangrijk dat grote bufferbekkens efficiënt worden ingezet bij wateroverlast en –schaarste, maar ze bieden geen afdoende oplossing voor beregening van gewassen. De schaalgrootte is te beperkt.

Er is nog werk aan de winkel om het watermanagement te optimaliseren:

- verbreden van bestaande grote aders in poldergebied, zoals de IJzer. De Polder Noordwatering Veurne wijst op het uitblijven van de verbreding van de Grote Beverdijkvaart. Blijkbaar is de onteigening rond en zijn de bruggen reeds aangepast.
- Daarnaast is er nood aan het herstel van het fijnmazig grachtenstelsel. Het opzet van nog meer bergingscapaciteit en meer mogelijkheden om water op te houden of te verdelen staat in het Decreet Integraal Waterbeleid, maar is blijkbaar nog steeds dode letter.
- Ook aangaande de kunstwerken is er een optimalisatiemarge met meer vulplaatsen om het capteren veilig te laten verlopen en meer inlaatpunten vanuit de bevaarbare waterlopen.

Er is de vraag van de Zuidijzerpolder of er in de toekomst nog water uit het Leiebekken ter beschikking zal worden gesteld aan het IJzerbekken. Zij wijzen op de reeds bestaande problemen om het water te bedelen naar het Kanaal Gent-Terneuzen en het Schelde-estuarium. Wanneer ook het Schelde-Seineproject is gerealiseerd, dan heeft de Leie in functie van de scheepvaart meer water nodig.

Ook de Boerenbond geeft aan dat er nood is aan een toevoer van water vanuit de Leie. Ze suggereren een optimalisatie hiervan.

De ruwe waterbalans – de waterbeschikbaarheid - toont aan dat er in periodes waarbij intensieve captatie nodig is (beregennen groeifase gewassen bij droogte, dorstige temperaturen voor mens en dier), de IJzer

- Vergunning – grondwater: opgevangen door besluit gouverneur
- Heffing – grondwater: Grondwaterheffing verschuldigd – in principe tellers nodig – niet haalbaar op vacuümtanks – afwijking voorzien in besluit gouverneur: volumes noteren die afgehaald worden
- Controle ter plaatse: ingevuld door de polder – grote tijdsinzet
- Al bij al beperkt gebruik door landbouwers
- Algemeen: watertransport heeft (hoge) kostprijs
- Veurne: voorbehouden voor bloemkool eerste vrucht, zoutgehalte aan de hoge kant
- Oudenburg: na enkele dagen gaan regenen
- Bij herhaling: Kleine cel oprichten om sneller te kunnen werken, taken verdelen.

Het ABS pleit voor een inventaris van alle waterbronnen die kunnen ingezet worden bij een captatieverbod.

Het is voor landbouwer – zeker buiten de polder – moeilijk te begrijpen dat de geleidbaarheid in de polder voor hen bepalend is of er al dan niet kan gecapteerd worden. Er is dan ook nood aan eenvoudig informatiemateriaal dat dit kan uitleggen. Inagro suggereert dat dit kan aan de hand van tekst maar bij voorbeeld ook aan de hand van een eenvoudig filmpje. Een filmpje gemaakt door Friesland kan een bron van inspiratie zijn <https://www.youtube.com/watch?v=dbSly867Bs>.

De Boerenbond geeft eveneens aan dat de kennis over geleidbaarheid en de toepasbaarheid van brak water binnen de landbouwsector heel beperkt is.

De Zuidijzerpolder gelooft sterk in het onderzoek naar ondergrondse stockage van water. “Tijdens de wintermaanden wordt actief water in bepaalde grondlagen gepompt. Bij droogte wordt dit water opgepompt. Het grote voordeel is dat op deze manier vaste captatiepunten worden gecreëerd. De overheid kan controleren hoeveel water er effectief wordt opgepompt”. In Nederland zijn al verschillende projecten opgestart die tot inspiratie kunnen dienen. Zo toont onderzoek aan van KWR Watercycle Research Institute dat ondergrondse hemelwateropslag niet enkel in gebieden met zoet grondwater haalbaar is, maar ook in brak tot zoute ondergrond⁴.

De Boerenbond pleit voor bijkomende investeringen in wateropvang en recuperatie binnen de landbouwsector zelf. “Hierbij spelen toegankelijkheid tot het VLIF en andere ondersteuning een belangrijke rol. Ook heffingen en het vergunningsbeleid beïnvloeden de investeringsnelheid”.

15 AANBEVELINGEN WEST-VLAANDEREN

De gouverneur van West-Vlaanderen organiseerde op dinsdag 26 september 2017 een evaluatiemoment met alle partners die tijdens de zomer van 2017 betrokken waren in de aanpak van de waterschaarste. Voorafgaand was er ook een bevraging bij de politiediensten en overleg met de procureur des Konings. Uit de gedachtewisseling tijdens het evaluatiemoment vloeien enkele aanbevelingen voort gebaseerd op de initiële suggesties van de partners in het West-Vlaamse crisioverleg.

⁴ Een overzicht van projecten om water te bufferen met aandacht voor ondergrondse waterberging, is beschikbaar op www.waterbuffer.net

Modelleren van de waterbehoefte

Een beperkte waterbeschikbaarheid uitdrukken in parameters kan de besluitvorming ondersteunen. Rekening houden met de impact op specifieke sectoren (recreatie, landbouw,...) vanuit de onderscheiden waterbehoefte. Ook de periode is relevant, zo viel de droogte deels in het bouwverlof, wat de waterbehoefte drukte. Een koppeling tussen de beschikbaarheid van water en de behoefte per teelt of industrietak biedt een meer objectieve basis om beslissingen met een economische en ecologische impact te nemen. Het is aan te bevelen om een prioritering vast te leggen.

Het belang van een provinciale crisiscel is duidelijk. Een draaiboek kan nooit de volledige complexiteit van een droogtesituatie vatten. De periode, regio, waterbeschikbaarheid,... hebben samen met nog heel wat andere beïnvloedende variabelen een hoge mate van onvoorspelbaarheid. In overleg met de partners en onder regierol van de gouverneur blijft dankzij de crisiscel een aanpak op maat van de situatie mogelijk. Vanuit de noodplanning is de ervaring dat dit in de praktijk werkt.

16 CONCLUSIE

In samenspraak met het overlegplatform tijdens overleg van dinsdag 26 september 2017 is een actielijst opgesteld. Er is een onderscheid tussen maatregelen in tijden van crisisbeheer en structurele maatregelen, die passen in het reguliere beleid. De lijst omschrijft nog geen eigenaarschap en timing van realisatie, maar is best op korte termijn wel te bepalen.

BEELDVORMING

- a. Opmaak van draaiboek (noodplan) met contactgegevens, eenduidige communicatie lijnen) en een coördinerende rol voor de gouverneur
- b. Inventarisatie (en visualisering) watervoorraden in private putten, spaarbekkens,...
- c. Permanente monitoring geleidbaarheid en voorzien in saliniteitsmeter voor elke waterbeheerder
- d. Online platform dat toestand waterlopen in beeld brengt, meetgegevens weergeeft en meetwaarden van de geleidbaarheid rapporteert om situatie op het terrein nauwgezet en accuraat te volgen en structurele info-uitwisseling mogelijk te maken
- e. Ruimte geven aan studies voor opslag en waterbuffering, (Europese) projecten als SCAPE en TOPSOIL en bijkomend onderzoek naar saliniteitsgevoeligheid gewassen en bodem op korte en (middel) lange termijn.
- f. Beeldvorming naar economische en ecologische impact

BESLUITVORMING

- g. Uitwerken escalatieschema om tijdige opstart crisiscel en ingrijpen te waarborgen
- h. Prioritering van watervoorziening vastleggen en afwegingskader met drempelwaarden

////////////////////////////////////
/

- i. Harmoniseren tapvergunningen waterbeheerders
- j. Hydrografisch dekkende besluitvorming om watertoerisme te vermijden
- k. Handhaafbare, duidelijke besluitvorming: modelbesluiten ontwikkelen
- l. Algemene handhavingsbevoegdheid gouverneur in Vlaamse regelgeving inbouwen: DABM (veiligheidsmaatregelen), Wet onbevaarbare waterlopen.
- m. Nood aan juridisch standpunt voor mogelijkheden inbeslagname beregeningsapparatuur
- n. Provinciegrensoverschrijdende afstemming

STRUCTURELE OPTIMALISATIE WATERMANAGEMENT

- o. Verbreden waterassen in poldergebied
- p. Herstel fijnmazig grachtenstelsel
- q. Meer vulplaatsen
- r. Ondergrondse waterstockering

